

**Războiul din aprilie
Lovitura Wehrmacht-ului
în Iugoslavia
6-17 aprilie 1941**

autor

Adrian Scrieciu

editura

Miidecărți

București - 2018

Cuprins

Cuvânt înainte	1
1. Situația în Europa înainte de anul 1941	4
2. Regatul Iugoslaviei (1918-1940)	24
3. Preludiul unui război	32
4. Un alt <i>Blitzkrieg</i>	59
5. Aliații Germaniei și armistițiul	70
Surse documentare	89

Situația în Europa înainte de anul 1941

Pentru Hitler, anul 1940 a fost un an de „totul sau nimic”. După victoria rapidă din Polonia din 1939, se considera pe sine a fi un geniu în strategie militară și credea că genialitatea sa avea să-i aducă victorii după victorii, folosindu-se doar de puterea intuiției. În unele cazuri, s-a întâmplat după cum și-a dorit, iar în altele nu. După cum își amintește generalul Gerhard Engel, Hitler a fost cel mai mare diletant pe care l-a cunoscut istoria din punct de vedere militar. La fel gândea și Franz Halder, care a afirmat că planurile lui Hitler și metodele propuse pentru executarea lor lăsau impresia că acesta era un aliat al rușilor. La sfârșitul războiului, s-a constatat că tot la nivel de caporal rămăsese în privința cunoștințelor sale de strategie militară. Dar pentru Germania și bătrânul continent european era prea târziu. Răul fusese deja făcut.

Anul 1940 avea să aducă în Europa numeroase drame, greu de imaginat pentru orice minte umană. Și asta din dorința unui dictator și a unei camarile care se văzuseră instalați la conducerea Germaniei de către poporul german și acum se hotărâseră să distrugă civilizația și să arunce omenirea într-un barbarism de Evul Mediu.

Europa a cunoscut în 1940 numeroase conflicte, cum ar fi atacurile Germaniei împotriva Franței și a țărilor nordice sau cel al Italiei împotriva Greciei. De asemenea, a fost un an plin și de evenimente care au avut un impact major în cursul anului 1941. Dintre aceste evenimente, enumerăm întâlnirile lui Hitler cu Franco și Molotov, pacea încheiată între Rusia sovietică și Finlanda și pierderea a numeroase teritorii de către România în favoarea vecinilor săi. Pe cele mai importante le analizăm mai jos, pe scurt, prefațând anul 1941.

Acordul încheiat între U.R.S.S. și Finlanda: concluzia Războiului de Iarnă

În baza Pactului Ribbentrop-Molotov¹, Stalin începe să-și atace vecinii, unul după altul. Iar prima țară vizată este Finlanda, pe care Uniunea Sovietică o atacă în toamna anului 1939, pe motive total inventate, așa cum bine se pricepeau să facă oamenii de stat sovietici. În urma Războiului de Iarnă², așa cum s-a numit războiul dintre cele două țări, Finlanda se vede obligată, pe 12 martie 1940, să încheie pacea cu U.R.S.S.-ul. Deși mica armată finlandeză a dat dovadă de curaj cum rar s-a văzut pe un câmp de luptă, numărul mare al unităților sovieticilor a pus capăt acestui război. Așa cum își amintește mareșalul Carl Gustaf Emil Mannerheim³, condițiile impuse Finlandei de către U.R.S.S. au fost foarte dure. Toată regiunea Viipuri, cu orașele Viipuri, Sortavala și Käkisalme, trecea la ruși, precum și insulele Golfului Finic, iar orașul-port Hanko (și împrejurimile sale) era cedat printr-un contract de închiriere pe 30 de ani. În partea de nord, Finlanda pierdea partea sa din Peninsula Pescarilor și regiuni întinse în zonele Salla și Kuusamo. Teritoriul cedat avea o suprafață de 40.000 de km², iar locuitorii săi reprezentau 12% din populația țării, aproximativ 500.000 de oameni. Ponderea acestor regiuni în viața economică a țării era de circa 11%. Situația strategică a Finlandei suferea o lovitură grea. Se pierdeau toate defileurile care făceau posibilă blocarea căilor de invazie. În pofida acordului de pace, Finlanda se luptase bine cu un adversar

1 Cunoscut și ca Pactul Stalin-Hitler, a fost un tratat de neagresiune încheiat între Uniunea Sovietică și Germania nazistă, semnat la Moscova la 23 august 1939.

2 30 noiembrie 1939 - martie 1940.

3 Baronul Carl Gustaf Emil Mannerheim (1867-1951) a fost un militar și politician finlandez.

mult mai puternic, demonstrând că Rusia sovietică avea mari probleme din punct de vedere militar.

Germania atacă Norvegia și Danemarca

Pe data de 9 aprilie 1940, Germania atacă Norvegia și Danemarca, într-o operațiune ce a purtat numele de cod „Fall Weserübung” (Exercițiul Weser), urmând directiva de război Nr. 10a dată de Hitler. Primul ordin al lui Hitler a fost emis pe 14 decembrie 1939 și a venit ca o consecință a întâlnirii pe care acesta o avusese cu Vidkun Quisling⁴. La 1 martie 1940, Hitler a emis directiva generală, care, nefiind legată de teatrul principal al operațiunilor militare, nu purta număr de serie. Dorința lui Hitler era să-și securizeze flancul nordic european și resursele de minereu de fier din Suedia, în contextual unui război ce părea că se prelungește. Era vorba de 11 milioane de tone de minereu, esențial industriei de armament a Reich-ului.

Se pare că Marea Britanie se hotărâse să ocupe și ea Norvegia, făcându-l pe Hitler să atace primul această țară. Se dorea că invazia să aibă un caracter „pașnic”. O eventuală rezistență, totuși, se dorea a fi anihilată, prin orice mijloace militare.

Cel care avea să comande armata germană pentru această invazie era generalul von Falkenhorst⁵, care îi era subordonat direct lui Hitler. Debarcărilor în Danemarca și Norvegia trebuiau să se facă simultan și să aibă un efect de surpriză, atât asupra statelor agresate, cât și asupra statelor

4 Vidkun Abraham Lauritz Jonsson Quisling (1887-1945) a fost un politician norvegian. La 9 aprilie 1940, în contextul invaziei germane a Norvegiei, a preluat cu forța puterea, printr-o lovitură de stat sprijinită de Germania nazistă.

5 Nikolaus von Falkenhorst (1885-1968); general german care a comandat armata germană în invazia din Danemarca și Norvegia din 1940. De asemenea, a fost comandantul trupelor de ocupație din Norvegia între anii 1940-1944.

Campania militară a decurs relativ bine, Danemarca fiind ocupată în câteva ore. După o ședință ce a durat două ceasuri, Parlamentul și Guvernul danez decid să capituleze. Probleme au apărut pentru Germania în Norvegia, acolo unde numai curajul generalului german Dietl a făcut ca armata germană să nu piardă controlul asupra nordului Norvegiei și să fie nevoită să abandoneze minele de fier din Suedia, atât de necesare mașinăriei de război germane. Ambasadorul german la Oslo, Bräuer, a încercat să negocieze cu regele Norvegiei, pentru a se ajunge la o înțelegere similară cu cea din Danemarca, solicitând numirea ca Prim-ministru a lui Quisling. Dar regele Haakon⁶ și Parlamentul nu au fost de acord, fapt ce a determinat Germania să atace această țară. Ocuparea Norvegiei va avea drept consecință căderea în Anglia a Guvernului Chamberlain.

Invazia Franței, a Belgiei și a Olandei

În mai 1940, a venit rândul Franței, Olandei și Belgiei să fie atacate de Germania. Armata germană a aplicat pentru invazia Franței strategia inspirată de planurile lucrate de Erich von Manstein⁷, strategul preferat al lui Hitler, și anume de a se ataca prin munții Ardeni forțele franco-britanice care se grupaseră la granița franco-belgiană în încercarea de a opri pericolul venit din nord. Olanda și Belgia capitulează rapid. Pe 22 iunie 1940, vine rândul Franței să solicite încetarea ostilităților. Franța suportă ocupația militară pe două treimi

6 Haakon al VII-lea (1872-1957) a fost primul rege al Norvegiei după disoluția uniunii dintre Norvegia și Suedia din 1905. Când Norvegia era ocupată de Germania, în 1940, el se refugiază la Londra, de unde revine în țară pe 7 iunie 1945.

7 Erich von Manstein, pe numele său complet, dar mult mai puțin cunoscut, Fritz Erich von Lewinski (1887-1973); mareșal al armatei germane; a planificat invazia Franței prin Ardeni, a cucerit fortăreața Sevastopol și a încercat să salveze Armata a 6-a de la Stalingrad.

din teritoriul său, iar pe o treime se instalează Regimul de la Vichy, condus de bătrânul mareșal Pétain⁸. Acest teritoriu avea la rândul lui să fie ocupat de germani în noiembrie 1942, ca răspuns la debarcarea Aliatilor în nordul Africii. În șase săptămâni de lupte, francezii au avut peste 100.000 de morți și peste 200.000 de răniți.

Trebuie remarcate și evenimentele de pe plajele de la Dunkirk, acolo unde tancurile germane au fost oprite de Hitler în înaintarea lor, dând posibilitatea trupelor Aliatilor să traverseze Canalul Mânecii și să scape din încercuire.

U.R.S.S.-ul ocupă statele baltice

Așa cum era stipulat în anexa secretă a Pactului Ribbentrop-Molotov încheiat în 23 august 1939, statele baltice cădeau în sfera de influență a Uniunii Sovietice.

Inițial, Germania ridicase pretenții asupra Lituaniei și considera granița de nord a acestei țări ca fiind punctul maxim al sferelor de influență ale Germaniei. Exista și problema că Lituania avea graniță comună cu Prusia Orientală, dar și dorința lui Hitler de a avea un avanpost înspre Uniunea Sovietică. Într-un final, Germania a renunțat la pretențiile sale legate de Lituania, astfel că aceasta a intrat în sfera de influență a Uniunii Sovietice. Odată cu înfrângerea Franței, Uniunea Sovietică a considerat că a venit momentul să rezolve și problema statelor baltice.

Încă din toamna anului 1939, U.R.S.S.-ul a dat un ultimatum statelor baltice, deoarece dorea ca pe teritoriul acestor țări să-și instaleze baze militare pe toată durata

8 Philippe Pétain (1856-1951) a fost un mareșal al Franței, care a ocupat funcția de șef de Stat în Regimul de la Vichy din 1940 până în 1944. Pétain, care în 1940 avea 84 de ani, a fost cel mai în vârstă șef al statului francez din toate timpurile. A fost erou în Primul Război Mondial. După cel de-al Doilea Război Mondial, este judecat pentru colaboraționism și este închis pe viață. Moare în 1951.

Res
războiului european.

Apoi, pe 14 iunie 1940, Uniunea Sovietică declanșează blocada militară asupra Estoniei. În zilele următoare, va proceda în același fel și cu Letonia și Lituania. Cu o propagandă bine pusă la punct, Stalin a ocupat micile teritorii folosindu-se de pretextul că acestea au complotat împotriva U.R.S.S.-ului. O altă minciună în stilul propagandei sovietice. În fapt, statele baltice nu au complotat împotriva U.R.S.S.-ului, ba din contră, nici măcar nu s-au opus militar invaziei rușilor. Acest ultim lucru era și greu de realizat, având în vedere numărul mare de forțe sovietice mobilizate la granițe sau în interiorul acestor țări.

Bătălia Angliei

După capitularea Franței din vara anului 1940, Anglia a suportat puternice atacuri aeriene germane, dar nu s-a predat. Planul de invazie al insulei britanice, care avea numele de cod „Leul de mare”, a fost amânat de Hitler pe parcursul anului 1940 de mai multe ori datorită lipsei de organizare la nivelul vârfului ierarhic al armatei germane, după cum menționează Manstein în memoriile sale. Nici aviația germană (*Luftwaffe*) nu era îndeajuns de puternică în 1940 pentru a învinge Anglia, lipsindu-i bombardierele și avioanele de vânătoare cu rază lungă de acțiune. Pe de altă parte, Germania nu dispunea de o flotă așa cum avea Anglia în 1940. Ca Anglia să poată fi cucerită de către Germania, aceasta din urmă trebuia să atace insula britanică în vara anului 1940, deoarece apărarea engleză era aproape inexistentă după evenimentul cel puțin straniu de pe plajele din Dunkirk, acolo unde Hitler lăsase Corpul Expediționar Britanic să scape de la o anihilare sigură.

Pe 26 iunie 1940, U.R.S.S.-ul îi prezenta un ultimatum României în privința Basarabiei, prin care se dorea ca în trei zile acest teritoriu să revină U.R.S.S.-ului. Drept compensație pentru faptul că România „se bucurase” timp de 27 de ani de Basarabia, Stalin a revendicat și Bucovina, precum și o mică bucată din Moldova care nu aparținuse niciodată Rusiei, Ținutul Herța. Herța este o localitate fondată în anul 1672 în fostul județ Dorohoi. De la jumătatea secolului al XVIII-lea, localitatea a devenit reședință de ținut în Moldova. Ca un fapt istoric ce a avut consecințe nefaste pentru România, trebuie consemnat ce a povestit Alexandru Cretzianu⁹ despre pierderea acestui teritoriu. Molotov¹⁰ înmânase părții române o hartă la scară de 1/1.800.000, pe care noile frontiere erau marcate printr-o linie groasă, trasă cu creion roșu. Pe această hartă, urma creionului acoperea o porțiune corespunzătoare unui teritoriu lat de 11 kilometri și a fost trasată și peste teritoriul Herței, care nu fusese menționat în ultimatumul sovieticilor. *Bată-l Dumnezeu să-l bată de creion!* Câteodată așa se scrie istoria, dintr-un creion gros.

Pe de altă parte, Stalin și-a dorit întreaga Bucovină, dar numai reacția nervoasă a lui Hitler l-a făcut să se mulțumească doar cu partea de nord a acestei provincii. Hitler era obsedat de faptul că Stalin, prin ocuparea întregului ținut al Bucovinei, ajungea aproape de petrolul românesc de la Ploiești, petrol atât de necesar mașinăriei de război germane. România era deci victimă a Pactului Ribbentrop-Molotov.

9 Alexandru Cretzianu (1895-1979) a fost un diplomat român.

10 Viaceslav Mihailovici Molotov (1890-1986), fost ministru de Externe sovietic, este cel care semnează din partea Uniunii Sovietice pactul cu Germania nazistă.